

STATSRÅDETS PRINCIPBESLUT OM ETT STRATEGISKT PROGRAM FÖR CIRKULÄR EKONOMI

1. Inledning

I statsminister Sanna Marins regeringsprogram är ett av målen att stärka Finlands roll som föregångare inom cirkulär ekonomi. Att uppmuntra industrin till en ren cirkulär ekonomi är också ett centralt delområde i programmet En europeisk grön giv. I mars 2020 antog kommissionen en ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin, som är ett sätt att förverkliga målen i den europeiska gröna given om ett klimatneutralt, resurseffektivt, rättvist och hållbart Europa.

Enligt regeringsprogrammet ska Finlands roll som föregångare inom cirkulär ekonomi stärkas och ett tväradministrativt, strategiskt program för främjande av cirkulär ekonomi inklusive indikatorer genomföras. Inom ramarna för programmet fastställs mål, definieras nödvändiga åtgärder och reserveras nödvändiga resurser.

Övergången till cirkulär ekonomi är en betydande möjlighet för Finland. Den cirkulära ekonomin erbjuder verktyg för att stärka Finlands exportdrivna ekonomi och sysselsättningen. Samtidigt minskar den förbrukningen av naturresurser samt koldioxidutsläppen och andra miljökonsekvenser som denna orsakar. Cirkulär ekonomi handlar inte enbart om ekonomi och tekniska lösningar. Övergången till en klimatneutral cirkulär ekonomi förutsätter en övergripande förändring såväl i beslutsfattandet och planeringen i samhället som i företagens, hushållens och konsumenternas attityder och beteende.

Det strategiska programmet för cirkulär ekonomi har beretts i samarbete mellan de centrala ministerierna (MM, ANM, JSM, FM, KM, UKM och UM) och forskningsinstituterna (LUKE, SYKE, VATT, VTT) samt Sitra och Business Finland (BF). Styrgruppen leddes av arbetslivsprofessor Reijo Karhinen. Miljöministeriet har tillsammans med arbets- och näringsministeriet ansvarat för de praktiska förberedelserna.

I detta principbeslut drar man upp riktlinjer för de centrala åtgärder som ministerierna förbinder sig

att genomföra inom sina ansvarsområden under 2021–2024 i den mån det är möjligt inom ramen för deras resurser. Åtgärder som kräver finansiering behandlas och beslutas separat i processerna kring budgeten och planen för de offentliga finanserna.

Programmet för cirkulär ekonomi behandlar inte bioekonomin, eftersom uppdateringen av Bioekonomistrategin kommer att slutföras under 2021. Det strategiska programmet för cirkulär ekonomi och bioekonomistrategin kompletterar varandra.

2. Utgångspunkter

Den globala användningen naturresurser (fossila bränslen, biomassa, metaller, mineraler) förutspås fördubblas från cirka 90 miljarder ton till 190 miljarder ton före 2060. Det skulle innebära en massiv ökning av koldioxidutsläppen med anknytning till materialhantering och å andra sidan en minskning av till exempel de råvaror som behövs för högteknologi. Produktion och bearbetning av material, bränslen och livsmedel orsakar ungefär hälften av de globala koldioxidutsläppen och över 90 procent av naturförlusten.

Trots sitt tankeledarskap är Finland – liksom största delen av världens övriga länder – i praktiken ännu långt ifrån att uppnå målen för cirkulär ekonomi. I utvärderingen av Finlands politik för hållbar utveckling, identifierades klimatförändringen, miljöns tillstånd och överkonsumtionen samt ojämlikheten i samhället vara Finlands största utmaningar. Finland tillhör toppländerna i Europa när det gäller konkurrenskraften och antalet ekoinnovationer som värnar om miljön på nya sätt. Vår krävande miljölagstiftning påskyndar dessa faktorer. Även inom forsknings-, utvecklings- och innovationsfinansieringen har vi traditionellt varit starka. Under 2010-talet har Finland förlorat sin ställning som föregångare inom innovationsverksamhet. Det görs satsningar på cirkulär ekonomi, och till exempel Business Finland finansierar Bio and Circular Finland-programmet med 150 miljoner euro under 2018–2022. Dessutom har Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra i samarbete med olika aktörer publicerat världens första färdplan för cirkulär ekonomi och utfört arbete inom cirkulär ekonomi som belönats på internationell nivå.

Finland har under de senaste årtiondena förbättrat resurseffektiviteten inom olika sektorer, men den inhemska materialförbrukningen per person är ändå störst i Europa. På basis av EU:s statistikkontor Eurostats indikatorer som beskriver materialanvändning och materialens återvinningsgrad ligger Finland efter många andra EU-länder när det gäller cirkulär ekonomi, på platserna 12–28 beroende på indikatorn. Utvecklingen kan också utvärderas med hjälp av graden av cirkulär ekonomi för material (CMU, circular material use rate) som beskriver det återvunna

materialets andel av all materialanvändning. År 2018 var Finlands CMU-tal cirka 7 procent, medan EU-genomsnittet var cirka 11 procent.

Flaskhalsar i främjandet av cirkulär ekonomi är bland annat attityder, brist på kunnig arbetskraft, investeringar i etablerade verksamhetsmodeller och en hög tröskel för att ta i bruk nya affärsmodeller samt prisernas svaga styrande effekt, eftersom de negativa externa effekterna inte har prissatts tillräckligt.

Cirkulär ekonomi som baserar sig på materialcirkulation uppskattas utgöra cirka fem procent av Finlands bruttonationalprodukt. Enligt Sitras bedömning kunde en effektivisering av resursanvändningen och cirkulationen för Finlands nationalekonomi innebära en årlig tillväxtpotential på 2–3 miljarder euro fram till 2030 endast inom några sektorer (byggandet, livsmedelsindustrin, delningsekonomin, pappersindustrin, verkstadsindustrin, cirkulationen av näringsämnen). Effekterna kan vara betydligt större om den cirkulära ekonomin görs till en strategisk prioritering som definierar hela Finlands näringspolitik.

3. Målsättning

Klimatförändringen, minskningen av den biologiska mångfalden och överkonsumtionen av naturresurser är vår tids största globala problem som det inte finns någon lika tydlig lösning på. För att lösa dem krävs olika styrmedel och en systemisk förändring i samhället.

Cirkulär ekonomi erbjuder en möjlighet att ta tag i flera av dessa utmaningar samtidigt. Den är ett sätt att minska användningen av naturresurser och samtidigt producera ekonomisk välfärd inom gränserna för jordens bärkraft. På så sätt blir det också möjligt att frikoppla den ekonomiska tillväxten från den ökade användningen av naturresurser.

För att målen i det strategiska programmet för cirkulär ekonomi ska uppnås krävs åtgärder och förändringar inom alla sektorer, företag och kommuner samt inom statsförvaltningen. I programmet presenteras 41 åtgärder och de aktörer och samarbetspartner som är centrala i genomförandet av dessa. Avsikten är att åtgärderna inleds så snart som möjligt och genomförs också efter den innevarande regeringsperioden.

Visionen för programmet är att ett klimatneutralt samhälle med cirkulär ekonomi i Finland år 2035 ska utgöra grunden för vår framgångsrika ekonomi, där:

- Hållbara produkter och tjänster är ekonomins huvudström och delningsekonomi är vardag.

- Våra val är framtidsvänliga och stärker ett rättvist välfärdssamhälle.
- Mer för mindre: användningen av naturresurser är hållbar och materialen hålls i omlopp längre och på ett säkert sätt.
- Det har skett genombrott inom cirkulär ekonomi med hjälp av innovationer, digitala lösningar, smart reglering samt ansvarsfulla investerare, företag och konsumenter.
- Cirkulär ekonomi-Finland påverkar globalt och erbjuder hållbara lösningar på den internationella marknaden.

Förverkligandet av visionen förutsätter hållbar och effektiv användning av naturresurser. Följande steg och mål utgör riktlinjerna för detta:

- Förbrukningen av icke-förnybara naturresurser minskar och en hållbar användning av förnybara naturresurser kan öka så att den inhemska totalförbrukningen av primära råvaror 2035 inte överstiger nivån 2015. De naturresurser som används för tillverkning av exportprodukter omfattas inte av målet.
- Resursernas produktivitet fördubblas jämfört med situationen 2015 fram till 2035.
- Materialens grad av cirkulär ekonomi fördubblas fram till 2035.

4. Definition av cirkulär ekonomi

Inom den cirkulära ekonomin utnyttjas materialen effektivt och hållbart och de hålls i omlopp länge och säkert. Delning, hyrning, reparation och återvinning av produkter är också vanligt. Tjänstefiering är en del av den cirkulära ekonomin.

Cirkulär ekonomi är ett nytt ekonomiskt verksamhets sätt som producerar ekonomisk välfärd inom gränserna för jordens bärkraft. Inom cirkulär ekonomi utnyttjas digitaliseringen effektivt och förnyas samhällets

5. Ministeriernas åtgärder för att främja cirkulär ekonomi

I programmet för cirkulär ekonomi betonas att den cirkulära ekonomin ska lyftas fram som ett strategiskt prioriterat område i vår näringspolitik i syfte att uppnå hållbar ekonomisk tillväxt. Samtidigt inbjuder programmet alla samhällsaktörer – medborgare, företag, organisationer och beslutsfattare – att fundera på, utveckla, pröva och även kräva och genomföra konkreta metoder

och handlingar som främjar ett klimatneutralt samhälle med cirkulär ekonomi.

För att uppnå en rättvis övergång måste man vid utarbetandet av åtgärder fästa uppmärksamhet vid rättvisa och påverkansmöjligheter. Dessutom finns det ett behov av att förutse både de positiva och de negativa effekterna för olika sektorer och att främja ekonomins sociala hållbarhet.

5.1 Incitament för cirkulär ekonomi

I det nuvarande ekonomiska systemet kan användningen av naturresurser orsaka utsläpp eller skada för naturens ekosystem utan att den som orsakar olägenheterna drabbas av kostnader. Företag och konsumenter saknar ofta ekonomiska incitament att göra val som är gynnsamma med tanke på cirkulär ekonomi.

För att uppnå önskade effekter krävs också en betydande satsning på FUI-finansiering. I bästa fall styr den offentliga FUI-finansieringen innovationsverksamhetens fokus och uppmuntrar också den privata sektorn att finansiera försök och investeringar som främjar cirkulär ekonomi.

Offentliga upphandlingar kan stöda koldioxidsnåla lösningar som följer principerna för cirkulär ekonomi. Den offentliga sektorn kan i avsevärd omfattning bidra till att hållbarhetsmålen uppnås genom att använda sin köpkraft för att anskaffa varor, tjänster och entreprenader som har mindre miljökonsekvenser än andra. Den offentliga sektorn kan också skapa nya marknader som upphandlare av energi- och resurseffektiva lösningar.

Vi utvecklar ekonomiska incitament som stöder en sparsam användning av naturresurser, minskar koldioxidutsläppen samt främjar en generalisering av servicemodeller för cirkulär ekonomi.

Som en del av beredningen av färdplanen för hållbar beskattning bedömer vi möjligheterna att främja cirkulär ekonomi genom en höjning och utvidgning av avfallsskatten, en marktäcksskatt, en gruvskatt, en sänkning av elskatteklassen för återvinningsindustrin samt eventuella andra skattemodeller. Som en del av beredningen bedöms skattestrukturens inverkan på en koldioxidsnål cirkulär ekonomi utifrån principen om att inte orsaka betydande skada ("do no significant harm").

Vi främjar realtids- och volymbaserad ekonomisk styrning av mobilitet som uppmuntrar till att använda delade mobilitetstjänster. Vi utreder förutsättningarna att sätta fart på andra tjänsteinriktade modeller inom cirkulär ekonomi, såsom reparationstjänster, leasing av

kemikalier och motsvarande övergripande tjänsteinriktade modeller för industrin genom ekonomiska incitament, frivilliga avtal och informationsstyrning.

Vi utreder vidare förutsättningarna för att minska koldioxidutsläppen från byggnadsobjekt med hjälp av utsläppsprissättning.

Ansvariga ministerier: FM, MM, KM och ANM

Vi stärker finansieringen av FUI- och ekosystemverksamhet som främjar en koldioxidsnål cirkulär ekonomi samt demonstrations- och anläggningsinvesteringar.

Vi riktar finansiering särskilt till industriella produktions- och materialteknologier som är koldioxidsnåla och sparar naturresurser, såsom avskiljning och användning av koldioxid. Vi finansierar också radikala lösningar för dataekonomi samt investeringar där flera aktörer utnyttjar och delar data över traditionella sektorsgränser. Vi stöder återanvändning och återvinning i utnyttjandet av industrins biflöden samt i värdekedjorna för centrala material.

Vi stärker den kunskapsbas som forskningen inom cirkulär ekonomi ger, finansieringen av lokomotivföretag samt sätter fart på ekosystemen för kolneutralitet och cirkulär ekonomi i kommunerna och regionerna bland annat genom att rikta nationell och EU-finansiering till forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet.

Ansvariga ministerier: ANM, MM, UKM

Övriga aktörer: Business Finland, NTM-central, Finlands Akademi, Klimatfonden Ab

Vi ökar antalet koldioxidsnåla cirkuläreconomiska lösningar bl.a. i byggandet inom den offentliga sektorn, energi- och infrastrukturprojekt samt upphandlingen av tjänster.

Koldioxidsnåla cirkuläreconomiska lösningar främjas bl.a. genom verksamhetsmodeller som har utvecklats av kompetenscentrumet för hållbar och innovativ upphandling (KEINO), t.ex. KEINO-Akademien, regionala förändringsagenter, utvecklingsgrupper för cirkulär ekonomi, Green deal-avtal samt marknadsdialog.

Från och med 2022 inkluderar vi upphandlingskriterier för koldioxidsnålt byggande som stöder cirkulär ekonomi i alla offentliga byggherrars husprojekt. Från och med 2023 inför vi upphandlingskriterier för koldioxidsnålt byggande som stöder cirkulär ekonomi i infrastrukturprojekt.

Vi utreder möjligheterna att ta i bruk riskfördelningsinstrument vid hållbara och innovativa upphandlingar.

Ansvariga ministerier: ANM, MM, KM

Övriga aktörer: Trafikledsverket, kompetenscentrumet KEINO, Kommunförbundet

Vi förbättrar finansieringens effektivitet.

Vi främjar målen för cirkulär ekonomi genom offentlig finansiering och utvärderar utnyttjandet av EU- taxonomin i finansieringen av projekt som stöder cirkulär ekonomi.

Vi främjar samhällelig investering och utreder möjligheterna att pilottesta samhällliga investeringar i energieffektivt reparationsbyggande. Utöver målet att minska växthusgasutsläppen fastställer vi mål för bl.a. förlängning av byggnaders livslängd och utnyttjande av rivningsmaterial.

Ansvariga ministerier: ANM, FM, MM

Övriga aktörer: BF, NTM-central, Landskapsförbund, KEINO

5.2 Marknaden för cirkulär ekonomi

Uppskattningarna av värdet på den globala marknaden som stöder cirkulär ekonomi rör sig kring hundratals miljarder euro. Den cirkulära ekonomin anses tillsammans med den tekniska utvecklingen ge enbart Europa en möjlighet att förbättra resursproduktiviteten med upp till tre procent per år och öka bruttonationalprodukten med cirka 0,5 procent fram till 2030.

Även i Finland har stärkandet av marknaden för cirkulär ekonomi sannolikt en betydande positiv inverkan på ekonomin på lång sikt. Stärkandet av marknaden för cirkulär ekonomi kan främjas bland annat genom en lämplig kombination av styrmedel, såsom produktplanering som stöder cirkulär ekonomi, ekonomiska incitament samt utveckling av myndighetsarbetet i anslutning till projekt inom cirkulär ekonomi. Ur konsumentmarknadens synvinkel kan marknaden för cirkulär ekonomi stärkas genom att göra tjänsterna för cirkulär ekonomi mer attraktiva och öka medborgarnas kännedom om dem.

Inom EU påverkar vi aktivt utvecklingen av lagstiftning och produktpolitiska styrmedel som stöder cirkulär ekonomi.

Vårt mål är att förlänga produkternas livslängd och hållbarhet, främja användningen av återvinningsmaterial samt stöda digitaliseringen av materialflöden och produktinformation. Vi bidrar aktivt till att styrmedel utvidgas till att omfatta alla produktgrupper som är viktiga med tanke på miljön.

Vi främjar återvinningsmaterialens värde och uppkomsten av en marknad för återvinningsmaterial bl.a. genom att öka användningen av återvinningsmaterial i produkterna. Dessutom är målet att som en del av produktpolitiken reglera bl.a. produkternas hållbarhet, återvinningsmaterialens andel samt klimat- och miljöfotavtrycket.

Ansvariga ministerier: MM, ANM, Statsrådets kansli

Vi utvecklar myndighetssamarbetet i projekt inom cirkulär ekonomi.

Vi pilottestar en modell där vi bildar ett nätverk av lokala myndigheter som ansvarar för olika tillstånd och andra lagstadgade förfaranden (bygglov, planläggning, miljötillstånd, MKB, kemikaliesäkerhetstillstånd osv.). Nätverket har till uppgift att i samarbete med de regionala aktörerna inom cirkulär ekonomi samordna tidtabeller, dela information och kompetens samt stöda beredningen av regionala projekt inom cirkulär ekonomi.

Ansvariga ministerier: MM, ANM, FM, JSM

Övriga aktörer: Regionförvaltningsverken, NTM-central, Tukes, Landskapsförbund, kommuner i pilotområdet, Kommunförbundet

Vi främjar stärkandet av marknaden för återvinningsmaterial.

Vi utreder sätt att främja återvinningsmaterialens värde och stärkandet av marknaden bland annat genom att bedöma hur återvinningsmålen och de digitala marknadsplatserna ökar mängden hållbara återvinningsmaterial på marknaden. Andra möjligheter att öka intresset för återanvändning är bl.a. skatter, blandningsskyldigheter, pant för olika material, ömsesidiga avtal samt samarbete med EU-länderna för att skapa internationella samarbetsnätverk och allianser.

Vi möjliggör tillväxt på marknaden för återvinningsmaterial bland annat genom att utveckla praxis för hur material som har klassificerats som avfall upphör att vara avfall (EoW, End of Waste). Vi tillsätter en arbetsgrupp för att följa upp EoW-beslutsfattandet från fall till fall och utveckla förfarandena samt föreslå nödvändiga ändringar i lagstiftningen.

Ansvariga ministerier: MM, ANM, JSM

Övriga aktörer: NTM-central

Vi hjälper medborgarna att hitta tjänster inom cirkulär ekonomi och gör dessa tjänster mer attraktiva.

Genom ett omfattande nätverkssamarbete (organisationer, företag, staten, kommuner) utvecklar vi nya inspirerande sätt att samla information om tjänster inom cirkulär ekonomi, såsom delningsplattformar samt reparations- och återförsäljningstjänster, och medborgarnas egna berättelser om cirkulär ekonomi. Vi strävar efter att nå många medborgare och skapa en kontinuerlig verksamhetsmodell.

Ansvariga ministerier: MM, ANM

5.3 Cirkulär ekonomi inom centrala sektorer

Den cirkulära ekonomin konkretiseras först när samhällets olika aktörer utvecklar och förändrar sina verksamhetssätt så att de stöder målen för en klimatneutral cirkulär ekonomi samt skapar innovationer. För att till exempel uppnå målen för en hållbar användning av naturresurserna krävs att olika sektorer förbinder sig till målen och att verksamheten anpassas så att den stöder målen. Inom fastighets- och byggbranschen finns en betydande potential för cirkulär ekonomi eftersom branschen är en av de största förbrukarna av inhemska naturresurser.

Kommunerna och regionerna är nyckelspelare i den cirkulära ekonomin. Kommunerna och regionerna har en viktig roll i planeringen och främjandet av tjänster och lösningar som stöder cirkulär ekonomi tillsammans med de regionala aktörerna och företagen. De har en viktig roll bland annat i möjliggörandet av nätverk och ekosystem för aktörer som stöder cirkulär ekonomi samt till exempel i möjliggörandet av en cirkulär ekonomi inom fastighets- och byggbranschen.

Vi ingår ett nationellt avtal om koldioxidsnål cirkulär ekonomi.

Som en del av avtalet kan företag och andra aktörer, bl.a. kommuner, ansluta sig och ingå frivilliga förbindelser för att för att uppnå programmets naturresursmål, öka användningen av återvunnet material och främja ett klimatneutralt cirkulärekonomiskt samhälle. I processen konkretiserar deltagarna programmets mål gällande cirkulär ekonomi och naturresurser för olika sektorer och regioner.

Som stöd för förbindelserna utarbetar vi i samarbete med forskningsinstituten scenarier för hur Finlands materialfotavtryck påverkar miljön och ekonomin.

Utgående från scenarierna utarbetar de centrala sektorerna planer för en koldioxidneutral cirkulär ekonomi.

Ansvariga ministerier: MM, ANM, JSM

Övriga aktörer: NMT-centrum, Kommunförbundet, näringslivsorganisationer

Vi grundar ett 'nationellt kompetensnätverk' som stöder kommunernas och de regionala ekosystemens arbete för att främja ett klimatneutralt samhälle med cirkulär ekonomi.

Nätverket hjälper till att hitta rätt aktörer, kanaler och EU- och nationella finansieringskällor, främjar spridningen av bästa praxis inom cirkulär ekonomi, söker lösningar på administrativa, tekniska och lagstiftningsrelaterade flaskhalsar samt skapar kontakter mellan forskningsinstituten och utvecklingen av lösningar.

Nätverket förenar olika aktörer och producerar mervärde för materialflödena bl.a. genom att facilitera industriella symbioser, utföra materialbesiktningar och producera information för digitala plattformar.

Ansvariga ministerier: MM, ANM

Övriga aktörer: NMT-centrum, Landskapsförbund, Kommunförbundet

Vi ökar medvetenheten om och kompetensen inom cirkulär ekonomi i fastighets- och byggbranschen.

I samarbete med fastighets- och byggnadsforum (KIRA-forumet) grundar vi ett nätverk av förändringsexperter inom cirkulär ekonomi. Nätverkets mål är att påskynda införandet av nya teknologier och verksamhetsmodeller samt minska miljöbelastningen inom fastighets- och byggbranschen. Nätverket fokuserar bland annat på nya verksamhetsmodeller och att ta i bruk digitala lösningar samt på att utveckla kompetensen samt FUI-verksamheten och samarbetet.

Aktörer: MM, ANM

Övriga aktörer: KIRA-forum, Green Building Council Finland

Vi utvecklar principerna för planläggning samt styrningen av byggandet och användningen av lokaler så att de stöder den cirkulära ekonomin.

Vi utvecklar principerna för planläggningen, ledningen och kompetensen så att dessa stöder en kultur av flexibel planläggning och ändringar i fastigheternas användningsändamål.

I reformen av statens lokalitetsstrategi beaktar vi flexibel sam användning av lokaler över traditionella organisationsgränser, såsom staten och kommunerna.

Vi utvecklar också regleringen samt kriterierna för godkännande och behörighet så att de stöder användningen av återvinningsmaterial i byggandet.

Ansvariga ministerier: MM, FM

Övriga aktörer: Senatfastigheter, Landskapsförbund, Kommunförbundet

5.4 Innovationer, digitalisering och kompetens inom cirkulär ekonomi

Ny affärsverksamhet och de bästa verksamhetsätten inom cirkulär ekonomi bygger på sektorsövergripande samarbete samt kombinationer av nya teknologi- och aktörsnätverk. Förenandet av dessa och bedrivandet av verksamhet grundar sig i stor utsträckning på öppen data och en tillförlitlig delning av data. Digitaliseringen skapar alltså förutsättningar – eller är till och med en nödvändighet – för en cirkulär ekonomi. Digitaliseringen av cirkulär ekonomi förutsätter en kompatibel dataarkitektur för att förena olika informationskällor och aktörer. Det är viktigt att orkestrera interoperabiliteten mellan de digitala lösningarna på nationell nivå samt säkerställa att det utvecklas en informationssäker infrastruktur för delning av data vid sidan om marknaden för cirkulär ekonomi.

För att främja cirkulär ekonomi är det viktigt att förnya verksamhetsmodellerna genom samarbete mellan olika aktörer i ekosystemen, där aktörer i värdekedjan eller olika sektorer hittar varandra bl.a. för att utveckla nya lösningar. Centrala åtgärder är utvecklings- och tillväxtacceleratorer för och internationalisering av ekosystem samt utvidgning av FISS-verksamhetsmodellen som fokuserar på industriella symbioser.

Enligt prognostiseringsforumet för kunnskap och rapporten Osaaminen 2035 som publicerades 2019 behövs i framtidens arbetsliv i synnerhet kompetens inom hållbar utveckling, digitala färdigheter och kontinuerligt lärande. Lösningar inom cirkulär ekonomi uppstår ofta i gränssnitten mellan olika kompetenser och organisationer, så samarbetet mellan forskningsinstitut, företag och andra forsknings-, utvecklings- och innovationsaktörer inom cirkulär ekonomi måste stärkas.

Kompetensnivån och forskningen inom den klimatneutrala cirkulära ekonomin måste förbättras avsevärt.

Vi främjar digitala lösningar som stöder cirkulär ekonomi.

Vi definierar, samlar in och öppnar data som är viktiga för den cirkulära ekonomin med stöd av pågående program som utvecklar plattformsekonomin. Vi sammanlänkar olika informations- och datakällor som är viktiga för den cirkulära ekonomin så att olika aktörer genom att kombinera data kan leda den cirkulära ekonomin inom den egna verksamheten, spåra information om material, analysera valens inverkan, tillhandahålla tjänster inom cirkulär ekonomi samt skapa platser på marknaden. Vi öppnar myndigheternas datalager på ett säkert sätt för mer omfattande användning. Vi deltar i projektet Gaia-X, som syftar till att skapa en europeisk dataarkitektur och underlätta en tillförlitlig delning av decentraliserade data. Finland kan vara en föregångare genom att börja utveckla och samordna arkitektur som tillämpas på cirkulär ekonomi.

Ansvariga ministerier: ANM, MM, KM, FM

Övriga aktörer: Sitra, BF, VTT Ab, NMT-centrum, Motiva Ab

Vi startar och främjar ekosystem inom cirkulär ekonomi.

Vi startar utvecklings- och tillväxtacceleratorer, där helhetslösningar förädlas fram av idéerna med hjälp av gemensam utveckling och stödinstrument. I utvecklingen av lösningarna är det viktigt med planering enligt principerna för cirkulär ekonomi (circular design) och förståelse av kundbehovet samt att olika aktörer, forskare och företag deltar i utvecklingen tillsammans.

Vi stärker och utvecklar nationellt betydande innovationsekosystem inom cirkulär ekonomi. Vi utmanar dem också till FUI-partnerskap och finansieringssamarbete (särskilt Horizon Europe) på internationell nivå. Vi uppmuntrar innovationsekosystem inom cirkulär ekonomi till snabbare internationella pilotprojekt och kommersialisering genom att identifiera marknadsmöjligheter och partnerskap.

Dessutom utvecklar vi det nationella FISS-nätverkets arbete och utvidgar nätverkets verksamhet inom industriell symbios till nya områden.

Ansvariga ministerier: ANM, MM, UKM, KM

Övriga aktörer: Trafikledsverket, BF, NTM-central, Landskapsförbund, VTT Ab, Motiva Ab

Vi skapar ett designprogram för cirkulär ekonomi.

Designprogrammet samlar verktyg och databanker samt skapar nätverk mellan företag och forskningsprojekt. Med hjälp av en databank för ekodesign och en gemensam plattform förbättrar vi företagens möjligheter att hitta information och verktyg samt ökar vi samarbetet mellan företagen när det gäller att vidareförmedla miljöinformation i värdekedjan och utveckla hållbara innovationer.

Ansvariga ministerier: MM, ANM

Övriga aktörer: VTT Ab, SYKE

Vi inkluderar kunskaper i cirkulär ekonomi i utbildningssystemet och arbetslivskompetensen.

Tillsammans med utbildningsaktörerna och arbetsmarknaden förutser vi kompetens- och utbildningsbehoven inom cirkulär ekonomi.

Vi påskyndar införandet av cirkulär ekonomi i läroplanerna och examensgrunderna och ökar undervisningen i cirkulär ekonomi i de finländska skolorna. Vi uppmuntrar högskolorna och yrkesläroanstalterna att inkludera cirkulär ekonomi som ett strategiskt prioriterat område. Vi ökar fortbildningen inom cirkulär ekonomi för lärare.

Vi sätter fart på samarbetet, partnerskapen och forskningen inom cirkulär ekonomi mellan företag, yrkesläroanstalter, högskolor, forskningsinstitut och andra FUI-aktörer.

Vi rekommenderar att skolorna, läroanstalterna och högskolorna följer principerna för en koldioxidneutral cirkulär ekonomi även i sin egen verksamhet.

Vi utvecklar och förnyar kompetensen i olika skeden av arbetskarriären. Vi rekommenderar att företagen utvecklar hela personalens kompetens inom cirkulär ekonomi och beaktar kompetensen i sina planer för cirkulär ekonomi.

Ansvariga ministerier: UKM, ANM

Övriga aktörer: Utbildningsstyrelsen, NTM-central, Finlands Akademi, Prognostiseringsforum för kunnande, universitet och högskolor, yrkesläroanstalter, arbetsmarknadsorganisationer, företag

5.5 "Cirkulärekonomisk utrikespolitik" som stöd för målen för hållbar utveckling

För att bli en föregångare inom cirkulär ekonomi förutsätts att Finland utöver åtgärder på nationell nivå och EU-nivå agerar målinriktat och konsekvent inom många delområden av utrikespolitiken: främjandet av Finlandsbilden, handelspolitiken, utvecklingspolitiken, främjandet av exporten samt i forum för multilateral miljöpolitik. En heltäckande och konsekvent "cirkulärekonomisk utrikespolitik" som en del av klimat- och innovationspolitiken stärker Finlands roll i det internationella genomförandet av målen för hållbar utveckling och ökar möjligheterna att på den internationella marknaden erbjuda också finländska och europeiska lösningar och innovationer som stöder cirkulär ekonomi.

Detta förutsätter bl.a. aktiv EU-påverkan, påverkningsarbete i de internationella förhandlingarna med anknytning till fördraget om naturresurser, förbindelse att fortsätta processen World Circular Economy (WCEF) samt utveckling av en orkestreringsmodell som sammanför olika företags lösningar i strävan efter att stärka exporten.

Vi främjar en global övergång till cirkulär ekonomi.

Vi inkluderar övergången till cirkulär ekonomi som en del av utvecklingspolitiken och stärker ytterligare integreringen av cirkulär ekonomi och hållbar användning av naturresurser i FN-processerna och i andra forum för multilateralt internationellt samarbete. Vi bidrar till att målen med anknytning till cirkulär ekonomi blir en del av EU:s handelsavtal och den multilaterala handelspolitiken.

Vi främjar övergången till cirkulär ekonomi i utvecklingsländerna genom finansiering och aktivt samarbete i nätverk och partnerskap som stärker en hållbar konsumtion och produktion, t.ex. One Planet Network som lyder under FN:s ramprogram för hållbar konsumtion och produktion och FN:s partnerskap för grön ekonomi.

Vi deltar aktivt i grundandet av och verksamheten i den mellanstatliga globala allians för cirkulär ekonomi som bereds under ledning av Europeiska kommissionen samt i diskussionen om det globala naturresursavtalet.

Vi utvecklar World Circular Economy Forum (WCEF)- samarbetsplattformen och -processen i samarbete med internationella aktörer till ett kompetenskluster inom cirkulär ekonomi som delar bästa praxis, skapar nätverk och inspirerar.

Ansvariga ministerier: UM, MM, ANM, JSM

Övriga aktörer: Sitra, BF

Vi utvecklar orkestreringsmodellen så att den sätter fart på exporten av finländska lösningar inom cirkulär ekonomi.

Integratören eller orkestratören samlar produkter och innovationer från flera företag och aktörer till helhetslösningar för kunderna. Det väsentliga är att identifiera finländska eller internationella integratörer som kan skapa helhetslösningar och bära det affärsmässiga ansvaret för dem. Varumärket Circular Finland behövs som stöd i arbetet med Finlandsbilden och exportfrämjandet.

Ansvariga ministerier: UM, ANM

Övriga aktörer: BF, Team Finland

6. Resursallokering inom och uppföljning av programmet

En styrgrupp för programmet för cirkulär ekonomi inrättas för att ansvara för genomförandet och samordningen av programmet. Styrgruppen rapporterar till regeringens klimat- och energipolitiska ministergrupp. De forum för intressentgrupper som är centrala med tanke på programmets åtgärder kopplas tätt till ledningsgruppens arbete och genomförandet av programmet med egna ansvarsområden.

Indikatorerna behöver vidareutvecklas. Vid denna punkt väljs följande indikatorer som stöd för uppföljningen av programmet:

- Inhemsk materialkonsumtion DMC (Eurostat)
- Materialspecifik materialinsats som krävs för slutanvändning i hemlandet RMC (Statistikcentralen och SYKE)
- Resursproduktivitet (BKT/RMC)
- Materialens grad av cirkulär ekonomi CMU (Statistikcentralen)
- Omsättning och antal företag i branscher inom cirkulär ekonomi (Statistikcentralen)
- Ekoinnovationer (Eurostat)
- Innovativa offentliga upphandlingar (Eurostat)
- Mängden samhälls-, förpacknings- och byggavfall samt återvinningsgraden
- Barometern för cirkulär ekonomi: Enkät- och intervjuundersökning för företag och konsumenter om attityder och verksamhetsmodeller som stöder cirkulär ekonomi (beställningsundersökning till exempel vart fjärde år)

För främjande av cirkulär ekonomi har reserverats 2,3 miljoner euro i miljöministeriets budgetram och 3 miljoner euro till arbets- och näringsministeriet under åren 2020–2022. Dessutom har 38 miljoner euro i understöd för cirkulär ekonomi och hållbar utveckling reserverats till arbets- och näringsministeriet från de s.k. framtidsinvesteringarna åren 2020–2021.

Genomförandet av programmet skulle utöver med de nuvarande resurserna också stödjas med följande tilläggsresurser riktade till olika ansvariga ministeriers moment:

- för FUI- och ekosystemverksamhet som främjar koldioxidsnål cirkulär ekonomi samt demonstrations- och anläggningsinvesteringar 200–250 miljoner euro i första hand med finansiering från EU:s återhämtningsinstrument åren 2021–2026.
- för finansiering av verksamhetsmodeller som stöder offentlig upphandling, industriell symbios, utveckling av ekosystem, regionalt arbete för cirkulär ekonomi och produktplanering 9,2 miljoner euro i anslag år 2022, 14 miljoner € i anslag åren 2023-2024 och 12 miljoner € i anslag år 2025.
- för genomförande av åtgärder av engångsnatur (scenarioarbete, utarbetande av sektorplaner, utredningar i anslutning till främjande av återvinningsmarknaden och ekonomisk styrning) 1,7 miljoner € i anslag år 2022 och 0,5 miljoner € i anslag år 2023.

Åtgärder som kräver finansiering kommer att behandlas och besluta kommer att fattas separat i budgetprocesserna och processerna kring planen för de offentliga finanserna.

Bilagor

Bilaga 1: [Ny riktning – Ett strategiskt program för cirkulär ekonomi \(på finska\)](#)